

پرسش نامه

اعمال و احکام شبهای قدر

مجید فروهی

فهرست مطالب

فهرست مطالب

- ۴..... مقدمه
- ۵..... اعمال شبهای قدر
- ۵..... اعمال مشترکه
- ۵..... اعمال مخصوصه
- ۶..... غسل شب قدر
- ۶..... زمان غسل شب قدر
- ۷..... کفایت غسل از وضو
- ۷..... قضای غسل شب قدر
- ۸..... خواندن نماز قضا در شب قدر
- ۸..... فراموشی تعداد نماز قضاها
- ۹..... دوباره خواندن نمازها
- ۹..... دو رکعتی خواندن نمازهای قضا
- ۹..... خواندن نماز قضا در هر وقت
- ۱۰..... نشسته خواندن نمازهای قضا
- ۱۰..... شکستن نماز قضا
- ۱۱..... ترتیب در نماز قضا
- ۱۱..... احکام نمازهای مستحبی
- ۱۱..... برخی از مهمترین احکام نمازهای مستحبی:

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

شب قدر شبی است که مقدرات یک سال انسانها (بر اساس لیاقت ها و شایستگی ها) تعیین می گردد.

در تمام سال شبی به خوبی و فضیلت آن نمی رسد و عمل در آن بهتر است از عمل در هزار ماه (۸۳ سال و ۴ ماه) فرشتگان و روح که اعظم فرشتگان است به اذن پروردگار به زمین نازل می شوند و به خدمت حضرت صاحب الزمان عجل الله فرجه مشرف می شوند و آنچه برای هرکس مقدر شده است بر ایشان عرضه میکنند.

خوشا به حال آن کس که از فیض عظیم این شب که شب نزول قرآن است، بهرمنند می شود و بوسیله دعا، گریه، توبه و توسل به دو گوهر گرانبها قرآن و عترت علیم السلام از عنایات ویژه پروردگار بهرمنند می شوند.

این مجموعه که از پرسش و پاسخ هایی درباب اعمال و احکام شبہای قدر، مطرح شده، تلاشی است برای آشنایی و آگاهی بیشتر مخاطبان امید که این تلاش مقبول خداوند واقع شود.

علی اکبر روحانی مقدم

مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی خراسان رضوی

رمضان ۱۳۹۵

اعمال شبهای قدر

اعمال شبهای قدر بر دو نوع است:

- ۱- اعمالی که در هر سه شب انجام داده میشود. (مشترک)
- ۲- اعمالی که مخصوص یکی از شبها است. (مختصه)

اعمال مشترک

- ۱- غسل
- ۲- زیارت امام حسین علیه السلام
- ۳- احیاء
- ۴- صد رکعت نماز
- ۵- دعاء جوشن کبیر
- ۶- قرآن به سر

اینکه با حالت توبه از خدای بخشنده طلب آمرزش کند و در شب نزول قرآن در پناه وحی قرار گرفته تا وجودش نورانی شود و قرآن و معصومین علیهم السلام را واسطه قرار دهد و سپس حاجات خود را بطلبد.

۷- دو رکعت نماز:

در هر رکعت بعد از حمد هفت مرتبه توحید بخواند و بعد از نماز هفتاد مرتبه **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ** بگوید. در روایت نبوی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ است که این شخص از جای خود برنخیزد مگر حق تعالی او و پدر و مادرش را بیامرزد.

اعمال مخصوصه

شب نوزدهم:

۱- صد مرتبه **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ**. ۲- صد مرتبه **اللَّهُمَّ الْعَن قَتْلَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ**. ۳- دعاهایی که در مفاتیح ذکر شده.

شب بیست و یکم:

فضیلتش زیادتر از شب نوزدهم است و در روایات تاکید شده در غسل و احیاء و تلاش بیشتر در عبادت در این شب. و اعمال مخصوص آن: ۱- زیارت حضرت امیر علیه السلام. ۲- ادعیه مذکور در مفاتیح.

شب بیست و سیم:

گفته شده که ام شب از دو شب قبل با فضیلت تر است، اعمال مخصوص آن: ۱- خواندن سوره های عنکبوت و روم و دخان. ۲- خواندن هزار مرتبه سوره قدر (اگر این مقدار را نمیتواند هر مقدار ممکن است بخواند). ۳- تکرار دعای سلامتی امام زمان علیه السلام (اللهم کن لولیک ...) ۴- ادعیه مذکور در مفاتیح. ۵- غسلی دیگر در آخر شب.^۱

غسل شب قدر

سؤال: غسل شب قدر چگونه و به چه نیت انجام شود؟

پاسخ: در کیفیت انجام غسلها فرقی وجود ندارد و فقط در نیت فرق است. اما باید دانست که لازم نیست شخص در وقت غسل، نیت کند که غسل واجب انجام میدهم یا مستحب، و اگر فقط به قصد قربت، یعنی: برای انجام فرمان خداوند غسل کند کافی است.^۲

نکته: نیت امری قلبی است و در نیت اعمال (غسل و غیر آن) به زبان آوردن یا از ذهن گذراندن لازم نیست و صرف اینکه بداند چه میکند کافی است.

زمان غسل شب قدر

سؤال: غسل شب قدر در چه زمانی انجام می شود.

^۱ - مفاتیح الجنان

^۲ - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۲۱۵.

پاسخ: غسل شب قدر مستحب است که در تمام شب می توان غسل را انجام داد ولی در شب نوزدهم بهتر است مقارن غروب آفتاب به جا آورده شود، و در شب بیست و یکم و بیست و سوم بهتر است غسل را بین نماز مغرب و عشا به جا آورد. (مشهور)^۳

سؤال: آیا انجام یک غسل بجای چند غسل صحیح است؟ (مثلاً غسل شب قدر و زیارت و ... (جنابت))

پاسخ: اگر شخصی چند غسل واجب و یا واجب و مستحب و یا چند غسل مستحب داشته باشد می تواند همه غسل ها را نیت کند و یک غسل انجام دهد.^۴

کفایت غسل از وضو

سؤال: آیا کسی که غسل شب قدر را انجام داده میتواند بدون وضو با همان غسل نماز بخواند؟

پاسخ: با غسلهای مستحب نمی شود نماز خواند و باید وضو هم گرفت. (امام، خامنه‌ای، بهجت، صافی، فاضل)^۵

بله کفایت از وضو می کند ولی احتیاطاً مستحب آن است که در غیر غسل جنابت وضو بگیرد. (آیات عظام خویی، تبریزی، سیستانی، نوری، زنجانی، مکارم، وحید)^۶

نکته: کسی که غسل جنابت کرده، نباید برای نماز وضو بگیرد.

سؤال: آیا اثر غسل شب قدر با مبطلات وضو یا موجبات غسل، باطل میشود؟

پاسخ:

باطل نمی شود. (مشهور)^۷

باطل میشود، ولی دوباره غسل کردن مشروع نیست. (امام)^۸

قضای غسل شب قدر

^۳ - توضیح المسائل مراجع مسئله ۶۴۴

^۴ - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، احکام غسل جنابت (استفتاءات از مقام معظم رهبر، ص ۲۲۹، س ۱۷۵)

^۵ - توضیح المسائل مراجع، م ۳۹۱ آیت الله خامنه‌ای، اجوبه، س ۱۸۸.

^۶ - توضیح المسائل مراجع، م ۳۹۱؛ آیت الله وحید، توضیح المسائل، م ۳۹۷.

^۷ - عروة الوثقی الأغسال المندوبه م ۱۸

^۸ - تحریر الوسیله غسلهای مستحب مسئله ۲

سؤال: کسی که به هر دلیلی در زمان غسل شب قدر غسل نکرد، آیا میتواند قضا کند؟

پاسخ: غسلهایی که در زمان خاصی مستحب شده اند قضا ندارند، بلکه شخص میتواند رجاء به قصد ثواب انجام دهد.^۹

سؤال: آیا بانوانی که در ایام عذر شرعی هستند میتوانند غسل شب قدر را انجام دهند؟

پاسخ: بله، غسل شب قدر از زن حائض صحیح است. (حضرت امام، فاضل، مکارم، سیستانی)^{۱۰}

خواندن نماز قضا در شب قدر

یکی از کارهایی که خوب است در این شبها به آن توجه شود به جا آوردن نمازهای قضا است.

برخی از سؤالات مهم در باره نماز قضا

سؤال: آیا کسی که نماز قضا دارد میتواند نماز مستحبی شب قدر را بخواند؟

پاسخ: خواندن نماز مستحبی با داشتن نماز قضا صحیح است ولی نباید در به جا آوردن نمازهای قضا کوتاهی کند. ^{۱۱} (کسی که روزه قضا دارد نمیتواند روزه مستحبی بگیرد)

نکته: برگزاری صد رکعت نماز در این شبها فرصت مناسبی است که اشخاص نمازهای قضای خود را نیت کنند و بخوانند، و اگر در جایی این برنامه به صورت جماعت بر پا شد سعی کنند شرکت در این جماعت را از دست ندهند.

فراموشی تعداد نماز قضاها

سؤال: حکم شرعی کسی که نمی داند نماز و روزه قضا دارد و یا اینکه مقدارشان را نمی داند چیست؟

پاسخ: کسی نمی داند که آیا نماز قضایی بر عهده اش است یا خیر، چون یقین به قضا شدن ندارد، چیزی بر عهده او نبوده و بجا آوردن نماز قضا بر او واجب نیست ^{۱۲} اما اگر یقین به داشتن نماز قضا داشته، ولی مقدار آن را نمی داند (و نمی تواند حدس بزند) اگر مقدار کمتر را بخواند کافی است. (مشهور)^{۱۳}

^۹ - عروة الوثقی الأغسال المندوبه م ۱۹م

^{۱۰} - عروة الوثقی فصل فی احکام الحائض م ۴۳

^{۱۱} - العروة الوثقی، ج ۱، نماز قضا، م ۳۱؛ تحریر الوسیله، ج ۱، نماز قضا، م ۱۴

^{۱۲} - أجوبة الاستفتاءات (بالفارسیه)، ص ۱۰۶، س ۵۲۶ و ۵۲۷.

دوباره خواندن نمازها

سؤال: اگر فرد احتمال می دهد که نماز قضا دارد یا اینکه نمازهایی خوانده شده باطل بوده است، می تواند دوباره بخواند؟

پاسخ: اگر انسان احتمال دهد نماز قضایی به گردن دارد و یا نمازهایی را که خوانده است، صحیح نبوده مستحب است احتیاطاً قضای آن را بجا آورد. (مراجع عظام)^{۱۴}

دو رکعتی خواندن نمازهای قضا

سؤال: آیا می شود تمام نمازهای قضا را دو رکعتی خواند؟

پاسخ: در نماز ادا و قضا از جهت رکعت فرقی نیست یعنی نماز صبح دو رکعت مغرب ۳ رکعت و ظهر ۲ عصر و عشاء چهار رکعت می باشد.

لذا اگر کسی فقط صبحها نمازش قضا می شده باید دو رکعتی قضا کند ولی کسی که مدتی نماز نخوانده باید هر کدام را به همان صورت خودش (۲، ۳، یا ۴ رکعتی) قضا کند.

سؤال: آیا گفتن اذان و اقامه برای نماز قضا، واجب است یا مستحب می باشد؟

پاسخ: گفتن اذان و اقامه برای نمازهایی یومیه چه ادا و چه قضا مستحب می باشد. (مشهور)^{۱۵}

خواندن نماز قضا در هر وقت

پاسخ: آیا نماز قضا را باید در همان وقت خودش خواند یا می توان در اوقات دیگر هم خواند مثلاً نماز صبح قضا را باید صبح بخواند یا می تواند ظهر هم بخواند؟

^{۱۳} - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۷۵۴، مسئله ۱۳۸۳:

^{۱۴} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۷۴

^{۱۵} - العروة الوثقی، ج ۱، اذان و اقامه؛ استفتانات بهجت، ج ۲، س ۲۳۵۲؛ - توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۹۱۶

پاسخ: در هر وقت و ساعت از شبانه روز می تواند نماز قضا را بخواند.^{۱۶}

البته کارهایی که در نمازهای یومیه ی ادا واجب است (مثلا بلند خواندن نمازهای جهریه) باید در نمازهای قضا هم رعایت شود و کارهایی که مستحب است در نمازهای قضا نیز مستحب است، لذا نماز گزار مخیر است که به اختیار خود مستحبات را در نمازها حذف کند. (اذان، اقامه، قنوت، دو مرتبه از تسبیحات اربعه، و ...)

سؤال: آیا می شود نماز قضا را در هر مکانی حتی در مسافرت خواند؟

پاسخ: بله، چه در سفر و چه در حضر می توان نماز قضا را خواند و نماز هر طور قضا شده (شکسته یا تمام) باید قضا شود مثلا کسی که در سفر نماز ظهرش قضا شده باید شکسته بخواند. (مشهور)^{۱۷}

سؤال: آیا نمازهای قضایی که در شبهای احیاء خوانده می شود، جایگزین نماز صد رکعتی مستحبی می شود؟

پاسخ: بجای آن نمازها قرار نمی گیرد ولی ثواب نماز خواندن در آن لیالی متبرکه را دارد. (بهجت)^{۱۸}

نشسته خواندن نمازهای قضا

سؤال: آیا کسی که نماز قضا دارد می تواند بدون عذر نمازها را نشسته بخواند؟

پاسخ: بدون عذر نمی تواند نمازهایی قضا را نشسته بخواند. (مراجع عظام)^{۱۹}

شکستن نماز قضا

^{۱۶} - العروة الوثقی، ج ۱، نماز قضا م ۱۰؛ تحریر الوسیله ج ۱ نماز قضا م ۵

^{۱۷} - العروة الوثقی، ج ۱، نماز قضا، م ۱۰؛ تحریر الوسیله، ج ۱، نماز قضا، م ۵؛

^{۱۸} - استفتانات بهجت، ج ۲، س ۲۳۵۰؛

^{۱۹} - العروة الوثقی، ج ۱، نماز قضا م ۳۴

سؤال: آیا می توان نماز قضا را در حال اختیار شکست و ادامه نداد؟

پاسخ: به فتوای یا احتیاط واجب جایز نیست. (مراجع عظام)^{۲۰}

ترتیب در نماز قضا

سؤال: آیا در به جا آوردن نماز قضای نمازهای یومیه، ترتیب شرط است؟

پاسخ: نمازهایی که در وقت ادا ترتیب بین آنها شرط است مانند ظهر و عصر، مغرب و عشاء، در وقت قضا این ترتیب رعیت شود و اگر خواسته باشد مثلاً ۳۰ نماز صبح قضا بخواند و ۳۰ نماز ظهر و بعد ۳۰ عصر و همچنین نماز مغرب و عشاء، این اشکال ندارد. (مشهور مراجع)^{۲۱}

احکام نمازهای مستحبی

نسبت به نمازهای مستحبی و نوافل روزانه سفارش شده است؛ لذا در صورت امکان از نمازهای مستحبی غافل نشود، مخصوصاً زمانهایی که حال عبادت بیشتری دارد و یا اینکه در زمان (شب قدر) و یا مکان خاصی (حرم امامان) قرار دارد، از این فرصت استفاده کند.

نمازهای مستحبی (نماز شب، نافله های یومیه، نماز اول ماه، نماز شبهای قدر، نماز جعفر طیار و ...) به خاطر تنوعی که دارند هر کدام در زمانهای خاص و با دستور العمل های خاص خوانده میشوند اما از لحاظ احکام تقریباً مثل هم میباشند.

برخی از مهمترین احکام نمازهای مستحبی:

۱. غالباً تمام نمازهای مستحبی به صورت دو رکعتی خوانده می شوند، البته موارد استثناء داریم مثلاً نماز وتر یک رکعتی خوانده می شود.^{۲۲}

^{۲۰} - العروة الوثقی، ج ۱، فصل فی حکم قطع الصوت؛ توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۱۵۹

^{۲۱} - العروة الوثقی، ج ۱، نماز قضا، م ۱۶ - تحریر الوسیله ج ۱ نماز قضا م ۸

۲. در نمازهای مستحبی خواندن سوره واجب نیست. (غیر از چند نماز که سوره به طور خاص در آن مطرح شده است مثل نماز لیلۃ الدفن، نماز زیارت)^{۳۳}

۳. شکستن نمازهای مستحبی حتی از روی اختیار جایز است.^{۳۴}

۴. زیاد کردن رکن (مانند رکوع) نمازهای مستحبی را باطل نمی کند (غیر از نماز عیدین).^{۳۵}

۵. نمازهای نافله را می شود نشسته خواند. (ولی برای شخص مختار در مقدار ثواب متفاوت است)^{۳۶}

۶. کم و زیاد کردن سهوی در نمازهای مستحبی سجده سهو و یا نماز احتیاط ندارد.^{۳۷}

۷. نماز مستحبی را می شود در حال راه رفتن و سواره خواند و اگر انسان در این دو حال، نماز مستحبی بخواند لازم نیست رو به قبله باشد.^{۳۸}

۸. تمام شرایط نمازهای واجب از جمله پاک بودن بدن و لباس، غصبی نبودن آنها، طهارت وضویی و در صورت لزوم غسل و دیگر شرایط نماز واجب، در نمازهای مستحبی هم باید رعایت شود.^{۳۹}

۹. در نمازهای مستحبی بلند یا آهسته خواندن شرط نیست. و مستحب است نافله های روز آهسته و نافله های شب بلند خوانده شود (مقام معظم رهبری، آیت الله سیستانی)^{۳۰} - در نافله های یومیه تابع نماز واجب است (بهجت)^{۳۱}

۱۰. نمازهای مستحبی اذان و اقامه ندارد.^{۳۲}

۳۳ - العروه الوثقی، ج ۲، ص ۱۱۱، م ۶.

۳۳ - همان منبع، م ۷.

۳۴ - العروه الوثقی، ج ۲، ص ۱۱۱، م ۷.

۳۵ - همان منبع.

۳۶ - توضیح المسائل، م ۷۶۶.

۳۷ - العروه الوثقی، ج ۲، ص ۱۱۱، م ۷.

۳۸ - توضیح المسائل، م ۷۸۱.

۳۹ - العروه الوثقی، ج ۲، ص ۱۱۱، م ۷.

۳۰ - أجوبة الاستفتاءات، س ۷۱۷؛ توضیح المسائل جامع ج ۱ م ۲۲۶۲

۳۱ - توضیح المسائل (بهجت)، م ۱۱۱۴؛

۳۲ - العروه الوثقی، ج ۲، ص ۱۱۱، م ۷.

۱۱. نماز مستحبی فقط فرادی خوانده می‌شوند مگر نماز استسقاء (نماز باران) و نماز عیدین به فتوای برخی مراجع که رجاء به جماعت می‌توان بجا آورد.

۱۲. خواندن نماز مستحبی به نیت اموات اشکال ندارد و در مورد اشخاص زنده اگر به صورت هدیه کردن ثواب باشد اشکال ندارد و این در تمام مستحبات جایز است، اما اگر به صورت نیابت باشد در برخی از مستحبات مثل زیارت قبر پیامبر(ص) و ائمه(ع)، حج یا عمره اشکالی ندارد.^{۳۳}

احکام قرآن و شب قدر

ماه بهار قرآن و شب نزول قرآن یکی از برترین اعمال با فضیلت توجه کردن به قرآن می‌باشد که با تلاوت، تفکر و تدبر در آیات جان را نورانی کردن است.

تلاوت قرآن برای معذورین شرعی

سؤال: آیا کسانی که عذر شرعی دارند میتوانند در این شبهای عزیز قرآن (سوره های وارده را) بخوانند؟

پاسخ: در تلاوت قرآن بین سوره ها تفصیل است:

الف. نسبت به سوره های سجده دار: (نجم، علق، فصلت، سجده)

* فقط تلاوت آیه سجده دار حرام است. (مقام معظم رهبری، سیستانی، مکارم، خویی، صافی)^{۳۴}

* خواندن کل سوره حرام است. (امام، بهجت، فاضل، نوری، وحید(بنابر احتیاط))^{۳۵}

نکته: گوش کردن به آیه سجده دار برای معذور اشکال ندارد هرچند واجب است فوراً سجده کند.^{۳۶}

ب. باقی سوره ها: شخص جنب یا زن حائض می‌تواند قرآن تلاوت کنند و بر آنان خواندن قرآن حرام نیست، بلکه برای

زن حائض تلاوت مکروه است (مشهور)^{۳۷} و بر شخص جنب خواندن بیشتر از هفت آیه، مکروه است.^{۳۸}

^{۳۳} - الغایة القصوی فی ترجمة العروة الوثقی، ج ۲، ص ۳۳. توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۸۳۱، مسأله ۱۵۲۴.

^{۳۴} - توضیح المسائل، ج ۱، ذیل م ۳۵۵. اجوبه الاستفتائات، سوال ۱۹۹.

^{۳۵} - توضیح المسائل مراجع، ج ۱، م ۳۵۵.

^{۳۶} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۰۹۳.

(نکته: کراهت در تلاوت قرآن به معنای ثواب کمتر میباشد نه اینکه ترک تلاوت بهتر باشد، البته باید دقت شود که قرآن در این حالت مس نشود چرا که حرام است)

همراه داشتن قرآن در حال جنابت

سؤال: آیا کسانی که عذر شرعی دارند می توانند قرآن را به سر بگیرند؟

پاسخ: همراه داشتن و حمل قرآن در زمان جنابت^{۳۹} و حیض^{۴۰} مکروه است. (ثواب کمتر)

سؤال: بعضی از افراد هنگام قرآن به سر، قرآن را باز کرده و روی سرشان میگذارند، حکمش چیست؟

پاسخ: مس نمودن خط قرآن، یعنی رساندن جایی از بدن به خط قرآن و یا نام خداوند و نیز اسماء خاص او (جوشن کبیر)، برای اشخاص فاقد وضو، حرام است اما در مورد موهای بدن مشهور مراجع رساندن مو را به خط قرآن حرام نمیدانند، ولی مناسب است مومنین به جهت احتیاطی که بعضی از مراجع دارند اگر طهارت ندارند از این عمل خودداری کنند.^{۴۱}

افتادن قرآن و کفاره

سؤال: اگر شخصی در حین مراسم سهوا قرآن از دستش بیفتد حکمش چیست؟ آیا باید چیزی را به عنوان کفاره پردازد؟

پاسخ: اگر به صورت غیر عمد قرآن قرآن به زمین افتاده، کفاره ندارد ولی باید فوراً آن را بردارد و احترام کند.^{۴۲}

سؤال: قرار دادن قرآن روی زمین چه حکمی دارد؟ آیا بی احترامی است؟

۳۷ - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۲۷۰، م ۴۷۷۰

۳۸ - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، ص ۲۱۴، م ۳۵۶

۳۹ - امام خمینی، توضیح المسائل (المحشی)، ج ۱، م ۳۵۶

۴۰ - همان، ج ۱، ص ۲۶۹

۴۱ - امام خمینی، توضیح المسائل (المحشی)، ج ۱، م ۳۱۱

۴۲ . توضیح المسائل جامع ج ۱ م ۴۰۴۰

پاسخ: قرار دادن قرآن در هر جایی که عرفاً بی احترامی محسوب شود حرام است. (تشخیص مصداق به عهده مکلفین است)

مسائل متفرقه مربوط به شب قدر

حضور معذورین در مساجد

سؤال: افرادی که عذر شرعی دارند آیا می توانند برای شرکت در مراسم احیاء به حرم مطهر و یا مساجد وارد شوند و توقف کنند؟
پاسخ:

الف- در مساجد توقف مطلقاً حرام است ولی عبور کردن به این معنی که از یک درب وارد شود و از درب دیگر مسجد خارج شود اشکالی ندارد مگر در مسجد الحرام و مسجد النبی که حتی عبور هم حرام است.^{۴۳}

ب- اما در مورد حرم مطهر اهل بیت علیهم السلام:

الف- در صحن قطعاً اشکال ندارد (نه عبور و نه توقف) مگر صحن مسجد باشد مانند صحن مسجد گوهرشاد.

ب- در رواقها هم عبور و توقف اشکالی ندارد مگر نظر حضرت امام به احتیاط واجب.

د- اما زیر گنبد حضرت رضا علیه السلام: (۱) توقف مطلقاً حرام است. (۲) عبور کردن به نظر مشهور اشکالی ندارد (بنابر احتیاط واجب عبور هم نکند- صافی، گلپایگانی، بهجت)^{۴۴}

نکته: حضور در حسینیه ها و یا هر مکانی که صیغه مسجد بر آن خوانده نشده ایرادی ندارد.

غصب جای دیگران

^{۴۳} - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، م ۳۵۵

^{۴۴} - توضیح المسائل (المحشی للإمام الخمینی)، ج ۱، م ۳۵۵

سؤال: اگر کسی به جهت شلوغی در حرم یا مسجدی جای کسی (کودکی) را غصب کند حکم نمازش چه می شود؟^{۴۵}

پاسخ: غصب حرام است و اگر در آنجا نمازی خوانده بنا بر احتیاط واجب باید دوباره نمازش را در محل دیگری بخواند (مشهور) نمازش صحیح است اما گناه کرده است (سیستانی)

خوابیدن و باطل شدن وضو

سؤال: هنگام دعا خواندن لحظه ای احساس کردم خوابم برده لذا شک کردم وضویم باطل شد یا نه، وظیفه چیست؟

پاسخ: خوابی موجب باطل شدن وضو میشود که چشم نبیند و گوش هم نشنود، لذا اگر مثلاً گوشتان کلمات دعا را میشنیده و وضویتان باطل نشده است. (بله میتوانید وضویی دیگر علاوه بر آن بگیرید که مستحب است) قاعده ی کلی: هر کس به هر دلیلی شک در باطل شدن وضویش دارد اصل این است که وضو دارد.

سؤال: آیا پخش مراسم احیاء را از بلندگوی مسجد اشکال دارد؟

پاسخ: پخش اذان به نحو متعارف برای اعلام داخل شدن وقت به وسیله ی بلندگو اشکال ندارد، ولی پخش قرآن و دعا و غیر آن از بلندگوی مسجد اگر موجب اذیت همسایگان شود توجیه شرعی ندارد، بلکه اشکال دارد. (مقام معظم رهبری)^{۴۶}

توبه کردن در شب قدر

یکی از کارهای مهم در این شب قدر توبه، و بازگشت به سوی پروردگار است، بیان چند سؤال در این مورد:

توبه و شرائطش

^{۴۵} - توضیح المسائل، مسئله ی ۸۶۸

^{۴۶} - اجوبه الاستفتانات س ۴۵۴

سؤال: تعرف توبه و شرایط توبه صحیح چیست؟

پاسخ: توبه کردن از گناهان، واجب فوری است؛ و حقیقت آن ندامت و پشیمانی از معاصی است و آن از امور قلبیه است و صرف لغله ی زبان به استغفار نیست.

آنچه که از آن باید توبه شود یا حق الله است یا حق الناس.

گناهان متفاوتند. برخی از گناهان با توبه و پشیمانی و تصمیم بر ترک، بخشیده شده و حل می گردد. اما برخی گناهان با توبه تنها پاک نمی شود بلکه اقدامات دیگری نیز لازم است.

مثلا کسی که نماز نخوانده است باید توبه کند و قضایی نمازها را بجا آورد.

گناهی که در آن حق فردی ضایع و پایمال شده، با یک توبه بخشیده نخواهد شد بلکه باید حق الناسی که از بین رفته، باز گردد. به عنوان مثال اگر فردی مرتکب دزدی شده، علاوه بر استغفار مال را به صاحبش بر گرداند.

توبه و حق الناس

حق الناس دو قسم مالی و غیر مالی است.

نسبت به توبه کردن از حق الناس در صورتی که بر عهداش مالی هست باید دینش را ادا کند یعنی مقدار بدهی را به شخص طلبکار برگرداند و یا از وی رضایت بگیرد.

سؤال: آیا می توان پول را به نیابت صاحبش، صدقه داد؟

پاسخ: صدقه دادن یا انجام کار خیر برای طلبکار کافی نیست بلکه باید به خود شخص یا ورثه اش برگرداند و تنها در صورتی که هیچ راهی برای شناسایی طلبکار یا ورثه اش نداشت با اجازه مجتهد می تواند رد مظالم به فقیر دهد.

رد مظالم

سؤال: رد مظالم چیست؟

پاسخ: ردّ اموالی که بر عهده و ذمه انسان یا تحت تصرف انسان است ولی صاحب آن مال یا ورثه او مشخص نمی باشد و یا دسترسی به او ممکن نیست که مکلف باید آن را از طرف صاحب مال به عنوان صدقه به فقیر ظاهرالصلاح پرداخت نماید و بنا بر احتیاط

لازم، این کار با اجازه مجتهد جامع شرایط یا نماینده او باشد و در این رابطه، شرط است که فرد مأیوس و ناامید از دستیابی به صاحب مال یا ورثه او هر چند در آینده باشد.

توبه از حق الناسی که غیر مالی است :

اگر غیبت کرده یا تهمت زده است علاوه بر ترک و پشیمان بودن باید جبران شود.

توبه از غیبت:

سؤال: کسی که از دیگری غیبت کرده است، چگونه باید توبه کند؟

پاسخ: علاوه بر اینکه فرد باید از خداوند طلب مغفرت کند و در درگاه الهی شرمند باشد در صورت امکان و عدم مفسده گرفتن حلالیت از غیبت شده لازم^{۴۷} است.

و اگر طلب حلالیت مفسده دارد و موجب اختلاف، کینه می شود طلب حلالیت لازم نیست ولی به اندازه ای از طرف آن شخص کارهای خیر انجام دهد که یقین به رضایت او پیدا کند.

احکام نذر

در ایام شبهای قدر که مصادف با شهادت مولی الموحدين امیرالمومنین علیه السلام است برخی افراد نذر دارند که برخی از احکام مهم مربوط به نذر اشاره می شود.

تعریف نذر

سؤال: نذر چیست؟

۴۷. مقام معظم رهبری، مکارم، بهجت، صافی نوری حلالیت طلبیدن لازم است. آیت الله وحید احتیاط واجب دارند. {امام، سیستانی، تبریزی، خوئی: گرفتن حلالیت واجب نمی باشد.} امام: توضیح المسائل سیزده مرجع: ۸۳۳/۲ م ۳۱ و استفتائات: ۶۲۰/۲ س ۱۵، رهبری: رساله آموزشی: ۹۹/۲، وحید: منهاج: ۵/۲ و توضیح المسائل: ۴۰۲/۲، سیستانی: ۱۷/۱، صافی: توضیح المسائل سیزده مرجع: ۸۳۳/۲ م ۳۱ و استفتائات موجود در دفتر معظم له، بهجت: جامع المسائل: ۴۷۰/۲، مکارم: احکام ویژه: ۳۷/۵ و استفتاء کتبی شماره ۱۳۳۶۸۱، نوری: استفتاء کتبی شماره ۱۰۵۱۷

پاسخ: نذر آن است که انسان ملتزم شود که کار خیری را برای خدا به جا آورد، یا کاری را که انجام ندادن آن بهتر است برای خدا ترک نماید. (حضرت امام، مقام معظم رهبری، آیت الله سیستانی)^{۴۸}

شرایط تحقق نذر

سؤال: نذر چگونه محقق می شود؟

پاسخ: نذر برای اینکه واجب شود شرائطی دارد مثلاً فرد، بالغ، عاقل، مختار باشد و آنچه متعلق نذر است رجحان داشته باشد اگر نذر کند که کار حرام یا مکروهی را انجام دهد، یا کار واجب یا مستحبی را ترک کند، نذر اوصحیح نیست. (مراجع)^{۴۹}
علاوه بر مطالب بیان شده، باید صیغه نذر شرعی هم خوانده شود.

صیغه نذر

سؤال: برای اینکه نذر صحیح باشد چه چیزی باید گفته شود؟

پاسخ: در نذر باید صیغه خوانده شود و لازم نیست آن را به عربی بخوانند پس اگر بگوید چنانچه مریض من خوب شود، برای خدا بر من است که ده تومان به فقیر بدهم نذر او صحیح است.^{۵۰}

نذر زن

سؤال: آیا نذر زن صحیح است و واجب است انجام دهد؟

پاسخ:

نذر زن بدون اجازه شوهر صحیح نیست. (حضرت امام، آیت الله صافی نوری)^{۵۱}

^{۴۸} . توضیح المسائل مراجع م ۲۴۶۰ مراجع

^{۴۹} رساله مراجع م ۲۶۴۸

^{۵۰} . توضیح المسائل مراجع م ۲۴۶۱

اگر شوهر حضور دارد، باید بنابر احتیاط نذر زن با اجازه او باشد. (خامنه ای) ۵۲
در صورت مزاحمت با حق شوهر باطل است (فاضل، مکارم، سیستانی،
وحید) ۵۳

تغییر دادن نذر

سؤال: آیا می توان آنچه را نذر کردیم تغییر دهیم یا در زمان دیگری انجام دهیم.

پاسخ: اگر صیغه نذر شرعی خوانده شده، و شرائطش محقق شده، تغییر صحیح نیست و اگر صیغه نذر شرعی خوانده نشده است تغییر اشکال ندارد.

یاد آوری:

یکی از بهترین و یا مهمترین اعمال شب قدر توجه و توسل به امام زمان علیه السلام است در شبی که فرشتگان به محضر ایشان مشرف می شوند و ما از ایشان غافل نشویم و حتما برای سلامتی و ظهور ایشان دعانماییم. اللهم صل علی محمد و آل محمد و عجل فرجهم.

مجید فروهی

۵۱ توضیح المسائل مراجع ج ۲ احکام نذر ۲۶۴۴، هدایة العباد، ج ۲، م ۶۵۹، رساله نوری، م ۲۶۴۲

۵۲ www.leader.ir . مناسک حج مقام معظم رهبری مساله ۸۰

۵۳ رساله مراجع ج ۲ ذیل مساله ۲۶۴۴، منهاج الصالحین ج ۳، احکام نذر، م ۱۵۵۱

